

İşitme Kayıplı Bireylerin Evlilik Hayatlarında Çatışma Çözme Stilleri ve Bilinçli Farkındalık Düzeyleri Farklı mı?

Evaluation of Conflict Resolution Styles and Mindfulness Levels of Married Individuals with Hearing Loss?

Merve GÖKÇE¹, Ali Erman KENT²

MG: 0000-0001-9958-834X AEK: 0000-0001-7711-3300

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Evlilik ve Aile Danışmanlığı Tezsiz Yüksek Lisans Programı, Samsun/Türkiye

² Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Odyoloji Bölümü, Samsun/Türkiye

Öz

Amaç: Evlilik hayatındaki sağlıklı iletişim, evliliğin sürmesi ve çiftlerin mutluluğu için önemlidir. Sağlıklı iletişim için işitme sistemlerinin düzgün çalışması gerekir. Bu çalışmanın amacı; işitme kaybı olan evli bireylerin bilinçli farkındalık düzeyleri ve çatışma çözme stillerinin, normal işitmeye sahip evli bireylerle karşılaştırılarak incelenmesidir.

Gereç ve Yöntem: Çalışma kapsamında 102 işitme kayıplı evli bireyden çalışma grubu ve 102 normal işitmeye sahip evli bireyden kontrol grubu oluşturuldu. Veri toplama araçları olarak Konuşma, Uzaysal Algı ve İşitme Kalitesi Ölçeğinin Kısa Formu (KUİÖK), Bilinçli Farkındalık Ölçeği (BİFÖ) ve Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği (RİÇÇSÖ) kullanıldı. Gruplar kendi aralarında ölçek skorlarına göre karşılaştırıldı. Ayrıca gruplardaki bireylerin KUİÖK skorları ile BİFÖ ve RİÇÇSÖ skorları arasındaki korelasyonları incelendi.

Bulgular: Çalışma grubunun RİÇÇSÖ ve KUİÖK skorları, kontrol grubunun skorlarına göre anlamlı düzeyde düşük olarak bulundu ($p<0.001$). Çalışma grubunun KUİÖK skorlarıyla, RİÇÇSÖ skorları arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde korelasyon bulundu ($P=0.048$; $R=0.19$). KUİÖK skorları 5'ten düşük olan bireylerin BİFÖ ($P=0.042$), RİÇÇSÖ ($P<0.001$), KUİÖK ($P<0.001$) skorları KUİÖK skorları 5'ten iyi olan ve kontrol grubundaki bireylere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşük bulundu.

Sonuçlar: Çalışmanın bulgularına göre evli çiftlerden herhangi birinde işitme kaybı bulunması çiftlerin çatışma çözme stillerini ve bilinçli farkındalık düzeylerini olumsuz yönde etkilemektedir. Çalışmanın sonuçları, işitme kayıplı bireylerin işitsel algı seviyelerini yükseltecek işitsel rehabilitasyon uygulamalarına katılmaları ve bilinçli farkındalık düzeylerini arttırmaları ile evliliklerindeki çatışmaları azaltabileceklerini düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: İşitme kaybı, Evlilik, Bilinçli farkındalık, Çatışma çözme, İşitsel algı

Abstract

Aim: Healthy communication in married life is crucial for the continuation of the marriage and the happiness of couples. For healthy communication, hearing systems must work appropriately. This study aims to examine the mindfulness levels and conflict resolution styles of married individuals with hearing loss by comparing them with married individuals with normal hearing.

Methods: In this context, a study group of 102 married individuals with hearing loss and a control group of 102 married individuals with normal hearing are formed. In the study, the Speech, Spatial Perception, Hearing Quality Scale (SSPQS), Mindfulness Scale (MS), and Conflict Resolution Styles in Romantic Relationships Scale (CRSRRS) are used as data collection tools. The groups are compared among themselves according to their scale scores. Furthermore, the correlations between the SSPQS scores of the individuals in the groups and the MS and CRSRRS scores are examined.

Results: CRSRRS and MS scores of the study group were significantly lower than the control group scores ($p<0.001$). A positive and significant correlation is detected between the SSPQS scores of the study group and the CRSRRS scores ($P=0.048$; $R=0.19$). Here, individuals with SSPQS scores lower than 5 have statistically significantly lower MS ($P=0.042$), CRSRRS ($P<0.001$), and SSPQS ($P<0.001$) scores than those in the control group who have SSPQS scores better than 5.

Conclusions: According to the study's findings, hearing loss in married couples negatively affects the couples' conflict resolution styles and mindfulness levels. The study's results suggest that individuals with hearing loss can reduce conflicts in their marriages by participating in auditory rehabilitation practices that will increase their auditory perception levels and mindfulness.

Keywords: Hearing loss, Marriage, Mindfulness, Conflict resolution, Auditory perception

Bu araştırma III. Otoloji & Odyoloji Kongresi'nde (İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi) özet sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Evlilik kavramı toplumun yapıtaşı olarak bilinen, iki insanın hayatını birleştirerek aile olmasının ilk adımıdır. Sosyal bir varlık olan insan, hem iş hayatında hem de sosyal hayatında uyumlu, mutlu, huzurlu ve iletişime açık olursa; bireysel olarak kendi psikolojik durumu iyi olur; üretir ve topluma katkı sağlamış olur (1). Boşanmayla sonuçlanan evlilikler ve sağlıklı süregiden evlilikler arasındaki en önemli fark; eşlerin çatışmaları çözme stilleridir. Çatışmaları çözerken yapıcı mı yıkıcı mı davranıldığı, iletişim sürecinin sağlıklı mı sağlıklı mı olduğu evlilik süreci üzerinde çok etkilidir (2). Sağlıklı bir iletişim, ancak işitme sistemlerinin sağlıklı bir şekilde çalışmasıyla mümkündür. Araştırmalar işitme kaybı olan bireylerin anksiyete, hayal kırıklığı, şiddet ve uyum problemleri yaşadıklarını ortaya koymaktadır (3). Evlilik hayatında eşlerden birinde işitme kaybı geliştikçe bu durum eşlerin iletişimine, ilişkisine, sosyalleşmesine ve duygusal reaksiyonlarına yansımaktadır (4). İlerlemiş yaşlarda oluşan işitme kaybı da evliliklerde büyük bir risk faktörüdür. Özellikle ilerleyen yaşla beraber ortaya çıkan işitme kaybının en belirgin bulgusu olan yüksek sesle konuşma, evliliklerde tartışma ve çatışmaların etkisini daha şiddetli hale getirmektedir (5, 6). Çatışma sırasında kişinin kendi ses yüksekliğinin farkında olması, bilinçli farkındalığın çatışma çözme stilleri üzerindeki önemli bir etkisidir. (6). Yapılan araştırmalar işitme kaybı yaşayan çiftlerin evliliklerinin devamı veya bitmesinde çatışma çözme stillerinin etkili olduğunu göstermiştir (7). Eşlerin birbirlerine karşı yapıcı değil yıkıcı davranışlarda bulunması, iletişimlerinin etkili olmaması, yaşadıkları çatışmaları yönetememeleri evlilikleri yıpratır, bireysel mutluluğu azaltır ve sonunda boşanmalara neden olabilir (8). Bu durumu tersine çevirmek için hem psikolojik iyi oluşturma yardım eden, hem de etkili iletişimi sağlayan ve çatışmaların azalmasına yardım eden bir yol olarak mindfulness yani bilinçli farkındalık kavramı ortaya çıkmıştır (9). Bilinçli farkındalık şimdiki an içerisinde olanları fark etmek ve fark ettiklerimizi yargısızca kabul etmek anlamına gelmektedir (10).

İşitme kaybının evlilik hayatı üzerinde etkili olmasından dolayı çalışmamızda, işitme kayıplı evli bireylerin çatışma çözme stilleri ve bilinçli farkındalık düzeyle-

rinin işitsel algı düzeylerine göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. İşitsel algısı iyi olan evli bireylerin çatışma çözme stilleri ve bilinçli farkındalık düzeylerinin daha iyi olacağını ve çatışma çözme stilleri ile bilinçli farkındalık düzeyleri arasında ilişki bulunacağını öngörmekteyiz.

Gereç ve Yöntem

Katılımcılar

Çalışmaya 18-65 yaş aralığında 102 işitme kayıplı evli birey ve benzer demografik özelliklere sahip 102 normal işitmeye sahip birey dahil edildi. Çalışma grubu bireyleri için dahil edilme kriterleri işitme kaybı dışında ek engeli olmaması ve evli olmasıydı. Kontrol grubu için dahil edilme kriterleri herhangi bir engeli olmaması ve evli olmasıydı. Çalışma grubundaki bireylerin yaş ortalaması 43 ± 10.7 iken kontrol grubundaki bireylerin yaş ortalaması 36.9 ± 9.4 olarak belirlendi. Cinsiyet yönünden gruplar arasında fark yoktu ($p>0.05$). Gruplara ait bireylerin demografik bilgileri Tablo 1'de gösterildi.

Veri Toplama Araçları

Çalışmaya katılan tüm bireylerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan 'kişisel bilgi formu' kullanıldı. İşitme kaybı tanısı olan evli bireylerden çalışma grubu ve işitmesi normal olan bireylerden kontrol grubu oluşturuldu. Çalışmaya katılan tüm bireylerin işitme algısı "Konuşma, Uzaysal Algı ve İşitme Kalitesi Ölçeğinin Kısa Formu" (KUIÖK) ölçeği ile değerlendirildi. Oluşturulan gruplar 'Bilinçli Farkındalık Ölçeği' ve 'Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği' kullanılarak birbirleriyle karşılaştırıldı.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan bireylerin demografik bilgilerini içeren Kişisel Bilgi Formu; bireyin yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, evlilik süresi, işitme kaybı nedeni ve derecesi, işitme kaybının tanı yaşı, işitme cihazı kullanımına yönelik sorulardan oluşturuldu.

		İşitme Kayıplı Grup	Kontrol Grubu	Toplam	Test İst.	p
		N=102	N=102	N=204		
Yaş (Yıl)		43 ± 10.7	36.9 ± 9.4	39.9 ± 10.5	4.541 ¹	<0.001*
Cinsiyet	Kadın	43 (42.2)	70 (68.6)	113 (55.4)	2.373 ²	0.12
	Erkek	59 (57.8)	32 (31.4)	91 (44.6)		
Evlilik Süresi	10 Yıldan Az	43 (42.2)	62 (60.8)	105 (51.5)	0.176 ²	0.67
	10 Yıldan Fazla	59 (57.8)	40 (39.2)	99 (48.5)		
Eğitim Durumu	Lise ve Öncesi	61 (59.8)	31 (30.4)	92(45.1)	17,818 ²	<0.001*
	Üniversite ve Sonrası	41 (40.2)	71 (69.6)	112(54.9)		
İşitme Kaybının Etiyolojisi	Konjenital	35(34.3)				
	Edinsel	67(65.7)				
İşitme Kaybı Seviyesi	Çok Hafif	8 (7.8)				
	Hafif	17 (16.7)				
	Orta	37 (36.3)				
	İleri	28 (27.5)				
İşitme Cihazı Kullanımı	Çok İleri	12 (11.8)				
	Cihaz Kullanmıyor	25 (24.5)				
	Kulak içi	16 (15.7)				
	Kulak Arkası	45 (44.1)				
	Koklear İmplant	14 (13.7)				
	Beyin Sapı İmplantı	1 (1.0)				
	Kemik Yolu İmplantı	1 (1.0)				

Yaş Ort. ± S , diğer tanımlayıcı istatistikler N(%) olarak verilmiştir, ¹Mann Whitney U Testi, ² Chi Square Testi, *p<0.05

Tablo 1. Gruplara ait bireylerin demografik özellikleri ve işitme kayıplı bireylerin işitsel fonksiyonlarına yönelik özelliklerin gösterilmesi

Konuşma, Uzaysal Algı ve İşitme Kalitesi Ölçeğinin Kısa Formu

Konuşma, Uzaysal Algı ve İşitme Kalitesi Ölçeği Gatehouse ve Noble (2004) tarafından yetişkinlerde işitmenin alt bileşenlerini ve işitme kalitesini ayrıntılı bir şekilde değerlendirmek ve mevcut işitme probleminin kişide oluşturduğu engellilik algısı seviyesini belirlemek için geliştirilmiştir (11). Ölçeğin Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Kılıç ve ark. (2017) tarafından yapılmıştır (12). Ölçeğin 12 maddeden oluşan kısa formunun Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Çıldır ve ark. tara-

findan 2020 yılında yapılmıştır (13). Çalışmamızda Konuşma, Uzaysal Algı ve İşitme Kalitesi Ölçeğinin Kısa Formu (KUIÖK) kullanılmıştır. KUIÖK Ölçeği, çeşitli koşullarda konuşma seslerinin işitilmesi, sesin lokalizasyonu, dinleme kolaylığı, sesin doğallığı-netliği, farklı müzik enstrümanları ve farklı günlük sesleri tanımlayabilme parametrelerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçekteki sorulara cevap olarak, bireylerden kendi işitsel performanslarına göre 0 ile 10 arasında bir değer vermesi istenmektedir. Ölçekten alınan yüksek skor işitsel performans düzeyini belirler.

Ölçekler	İşitme Kayıplı Grup N=102	Kontrol Grubu N= 102	Test İst.	p
KUIÖK	4.3 (0.8 - 8)	7 (2.5 – 9.3)	-9.406 ²	<0.001**
BİFÖ	3.8 ± 0.8	4.1 ± 0.8	-1.938 ¹	0.054
RİÇÇSÖ Toplam	3.5 (1.2 - 6)	3.9 (1.9 – 5.1)	-3.586 ²	<0.001**
RİÇÇSÖ Alt Ölçekleri				
Olumsuz Çatışma Çözme	2.8 (1-6)	2.6 (1-5.2)	-0.158 ²	0.874
Olumlu Çatışma Çözme	4 (1.1-6)	4.6 (2.1-6)	-3.921 ²	<0.001**
Boyun Eğme	3.8 (1.1-6)	4 (1.3-6)	-1.399 ²	0.16
Geri Çekilme	3.5 (1.1-6)	4.3 (1.1-6)	-2.719 ²	0.007*

BİFÖ Bilinçli Farkındalık Ölçeği, RİÇÇSÖ Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği, KUIÖK Konuşma, Uzaysal Algı ve İşitme Kalitesi Ölçeğinin Kısa Formu, BİFÖ verileri ort. ± S S olarak verilmiştir, RİÇÇSÖ ve KUIÖK verileri med(min-maks) olarak verilmiştir, ¹ Independent- Samples T Test, ² Mann Whitney U Testi, * p<0.05, ** p<0.001

Tablo 2. Gruplar arası KUIÖK, BİFÖ, RİÇÇSÖ toplam ve RİÇÇSÖ alt ölçek skorlarının karşılaştırılması

Bilinçli Farkındalık Ölçeği

Bilinçli Farkındalık Ölçeği (BİFÖ) Brown ve Ryan (2003) tarafından günlük yaşamdaki anlık deneyimlerin farkında ve bunlara karşı dikkatli olma yönündeki genel eğilimleri ölçen 15 maddelik bir ölçektir (14). Ölçeğin Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Özyeşil ve ark. tarafından (2011) yapılmıştır (10). Ölçek altılı likert (1= "Her zaman, 6= "Hiçbir zaman") tipinde bir ölçektir ve her bir maddeye 1–6 aralığında puan verilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan kişinin bilinçli farkındalık düzeyinin yüksek olduğunu gösterir.

Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği

Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği (RİÇÇSÖ), Özen ve ark. (2006) tarafından romantik ilişkilerde kullanılan çatışma çözme stillerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir (15). Ölçek, olumsuz çatışma çözme, boyun eğme, geri çekilme ve olumlu çatışma çözme olmak üzere dört alt boyuta sahiptir. 6'lı likert tipinden oluşan ölçek (1= Hiç katılmıyorum, 6: Tamamen katılıyorum) 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan ilgili

boyutun davranışlarının sıklıkla yapıldığını gösterir.

İşlem

Çalışma öncesinde etik kurul izni Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan alındı (28.05.2021, Karar No: 2021-506). Çalışmaya katılan tüm bireylere gönüllü onam formu okutuldu ve onayları alındı. Bireylere cevapların başkalarıyla paylaşılmayacağı konusunda güvence verildi. Ölçekler Google Form ile düzenlenerek işitme kayıplı ve normal işitmeye sahip evli bireylere sosyal medya, mobil mesaj ve e-mail yollarıyla gönderildi. İşitme kayıplı bireylere, işitme cihazı satış merkezleri, dernekler ve sosyal medya aracılığıyla ulaşıldı. Normal işitmeye sahip bireylere ise sosyal medya aracılığıyla ulaşıldı.

Verilerin Analizi

Bulguların istatistiksel analizinde IBM SPSS V23 kullanıldı. Değişkenlerin dağılımına uygunluğu Kolmogorov Smirnov Test'i ile incelendi. Normal dağılım gösteren verilerde parametrik testler, normal dağılım

Gruplar	Ölçekler	Evlilik Süresi 10 Yıldan Az	Evlilik Süresi 10 Yıldan Fazla	Test İst.	P	
İşitme Kayıplı Grup	BİFÖ	3.7 (2.1 - 6)	3.8 (1 - 5.5)	-0.020	0.98	
	RİÇÇSÖ Toplam	3.5 (1.2 - 5.4)	3.5 (2.8 - 6)	-0.014	0.98	
	RİÇÇSÖ Alt Ölçekleri					
	Olumsuz Çatışma Çözme	3 (1.2 - 5)	2.6 (1 - 6)	-1.557	0.11	
	Olumlu Çatışma Çözme	4 (1.2 - 6)	4 (2 - 6)	-0.251	0.80	
	Boyun Eğme	3.7 (1.2 - 6)	3.8 (2.2 - 6)	-0.937	0.34	
	Geri Çekilme	3.5 (1.2 - 6)	3.7 (2 - 6)	-0.920	0.35	
Kontrol Grubu	BİFÖ	4 (2.4 - 5.5)	4.2 (2.1 - 5.7)	-0.456	0.64	
	RİÇÇSÖ Toplam	3.8 (1.9 - 4.6)	4 (2.9 - 5.1)	-2.157	0.031*	
	RİÇÇSÖ Alt Ölçekleri					
	Olumsuz Çatışma Çözme	2.6 (1 - 5.2)	2.8 (1 - 5)	-0.371	0.711	
	Olumlu Çatışma Çözme	4.7 (2.7 - 6)	4.8 (2.2 - 5.8)	-1.169	0.243	
	Boyun Eğme	3.8 (1.3 - 6)	4.5 (2.5 - 6)	-2.119	0.034	
	Geri Çekilme	4 (1.2 - 5.8)	4.8 (1.3 - 6)	-2.190	0.029	

BİFÖ Bilinçli Farkındalık Ölçeği, RİÇÇSÖ Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği, veriler med (min-maks) olarak verilmiştir, Test ist. Mann Whitney U Testi, * p<0.05

Tablo 3. Evlilik Sürelerine Göre Grupların BİFÖ ,RİÇÇSÖ toplam ve RİÇÇSÖ alt ölçek Skorlarının Karşılaştırılması

göstermediği tespit edilen verilerin değerlendirmesinde non-parametrik testler kullanıldı. Non-parametrik testlerin kullanıldığı durumlarda veriler med (min-maks) olarak, parametrik testlerin kullanıldığı durumlarda veriler Ort. \pm S.S olarak verildi. Değişkenler arasındaki ilişki Spearman sıra korelasyonu ile incelendi. p değeri için anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alındı.

Bulgular

Çalışma ve kontrol gruplarının KUIÖK, BİFÖ, RİÇÇSÖ toplam ve RİÇÇSÖ alt ölçek skorlarına göre karşılaştırılması Tablo 2'de gösterildi. İşitme kayıplı evli bireylerin oluşturduğu çalışma grubunun (N=102) KUIÖK, RİÇÇSÖ toplam, olumlu çatışma çözme ve geri çekilme RİÇÇSÖ alt ölçek skorları kontrol grubunun (N=102) skorlarına göre anlamlı düzeyde düşük olarak bulundu (p<0.001). Kontrol ve Çalışma grubunun BİFÖ skorları arasındaki fark anlamlı düzeyde değildi (p=0.054).

Grupların evlilik sürelerine göre BİFÖ ve RİÇÇSÖ

skorlarının karşılaştırılması Tablo 3'de gösterildi. Evlilik süresi 10 yıldan az normal işitmeye sahip bireylerin (N=62) RİÇÇSÖ toplam (p=0.031; Z=-2.157), boyun eğme (p=0.034; Z= -2.119) ve geri çekilme (p=0.029; Z= -2.190) RİÇÇSÖ alt ölçek skorları, evlilik süresi 10 yıldan fazla normal işitmeye sahip bireylerin (N=40) skorlarından anlamlı düzeyde düşük bulundu İşitme kayıplı bireylerin evlilik sürelerine göre BİFÖ ve RİÇÇSÖ toplam ve RİÇÇSÖ alt ölçek skorlarındaki farklar anlamlı düzeyde değildi (p>0.05).

BİFÖ ve RİÇÇSÖ skorlarının çalışma grubunda işitme kaybı seviyeleri ve işitme cihazı kullanımıyla ve her iki grupta işitsel algılarını değerlendirdiğimiz KUIÖK skorları ile korelasyonları Tablo 4'de gösterildi. Çalışma grubunun KUIÖK skorları ile RİÇÇSÖ toplam (P=0.048; R=0.19) ve olumlu RİÇÇSÖ alt ölçek (p=0.001; R= 0.31) skorları arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde korelasyonlar bulundu. Çalışma grubunda işitme cihazı kullanımıyla, boyun eğme RİÇÇSÖ alt ölçek skoru arasında negatif yönlü anlamlı düzeyde korelasyon bulundu (p= 0.012; R=

	BİFÖ	RİÇÇSÖ				RİÇÇSÖ Alt Ölçekleri							
		Toplam				Olumsuz		Olumlu		Boyun Eğme		Geri Çekilme	
		R	P	R	P	R	P	R	P	R	P	R	P
İşitme Kayıplı Grup N=102	KUIÖK	0.19	0.055	0.19	0.048	0.02	0.793	0.31	0.001	0.008	0.937	0.06	0.533
	İşitme Kaybı Seviyesi	0.08	0.389	-0.04	0.638	-0.01	0.871	0.043	0.666	-0.02	0.780	-0.16	0.098
	İşitme Cihazı Kullanımı	0.07	0.438	-0.011	0.243	0.02	0.818	0.03	0.754	-0.20	0.042	-0.09	0.337
Kontrol Grubu N=102	KUIÖK	0.28	0.004	-0.08	0.41	-0.24	0.012	0.065	0.518	0.022	0.830	-0.02	0.810
Toplam N=204	KUIÖK	0.28	<0.001	0.19	0.005	-0.11	0.100	0.33	<0.001	0.07	0.296	0.10	0.137

BİFÖ Bilinçli Farkındalık Ölçeği, RİÇÇSÖ Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği, KUIÖK Konuşma, Uzaysal Algı ve İşitme Kalitesi Ölçeğinin Kısa Formu, R Spearman korelasyon katsayısı, * p<0.05, ** p<0.001

Tablo 4. Grupların ve tüm bireylerin KUIÖK skorlarıyla, BİFÖ, RİÇÇSÖ toplam ve RİÇÇSÖ alt ölçek skorlarının Korelasyonları

-0.24). Kontrol grubunun KUIÖK skorları ile BİFÖ arasında pozitif yönlü ($p=0.004$; $R=0.28$) ve olumsuz RİÇÇSÖ alt ölçek ($p=0.012$; $R= -0.24$) skorları arasında negatif yönlü anlamlı düzeyde korelasyonlar bulundu. Çalışmaya katılan tüm bireylerin KUIÖK skorları ile BİFÖ ($P<0.001$; $R=0.28$), RİÇÇSÖ toplam ($p=0.005$; $R=0.19$) ve olumlu RİÇÇSÖ alt ölçek ($p<0.001$; $R= 0.33$) skorları arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde korelasyonlar bulundu.

Çalışmamızda, işitme kayıplı evli bireyler KUIÖK skorlamasındaki ortanca değer olan 5'e göre KUIÖK iyi ve KUIÖK kötü olarak 2 gruba ayrıldı. KUIÖK skorlarına göre 5 ve 5'ten yukarıda olanları "KUIÖK iyi", KUIÖK skorları 5'ten aşağıda olanları "KUIÖK kötü" olarak tanımlandı. KUIÖK iyi, KUIÖK kötü ve kontrol grubundaki bireylerin BİFÖ, RİÇÇSÖ toplam ve KUIÖK skorlarının karşılaştırması Tablo 5. ve Şekil 1'de gösterildi. 3 grubun karşılaştırılmasında BİFÖ skorlarında ($p=0.04$; $Z=3.23$), RİÇÇSÖ toplam skorlarında ($p<0.001$; $Z=15.751$) ve KUIÖK skorlarında ($p<0.001$; $Z=125.787$) anlamlı düzeyde farklar tespit edildi. Bu farklar; KUIÖK skorlarının 3 grupta da anlamlı düzeyde farklı olmasından ve KUIÖK kötü grubundaki bireylere ait BİFÖ ve RİÇÇSÖ toplam skorlarının, kontrol gruplarındaki bireylere ait skorlardan anlamlı düzeyde düşük elde edilmesin-

den kaynaklandı. Ayrıca RİÇÇSÖ alt ölçeklerinden olumlu çatışma çözme ($p<0.001$; $Z= 21.533$) ve geri çekilme ($p=0.022$; $Z=7.644$) skorlarında üç grup arasında anlamlı düzeyde farklar tespit edildi. Bu farklar; olumlu çatışma çözme skorunun KUIÖK kötü grupta, KUIÖK iyi ve kontrol gruplarındaki bireylere ait skorlardan anlamlı düzeyde düşük elde edilmesinden, geri çekilme RİÇÇSÖ alt ölçek skorunun ise KUIÖK kötü grupta kontrol grubundaki bireylere ait skorlardan anlamlı düzeyde düşük elde edilmesinden kaynaklandı.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmanın öncelikli amacı evli bireylerde eşlerden birinde ya da her ikisinde işitme kaybı olmasının çatışma çözme stilleri ve bilinçli farkındalık düzeyleri üzerindeki etkisinin araştırılmasıydı. İşitme kaybıyla ilgili yapılan çalışmalarda işitme kaybının kişiler üzerinde özgüven azalması, depresyon ve kaygı bozukluklarını arttırmaya gibi olumsuz etkileri ortaya konmuştur. İşitme kaybının neden olduğu algı problemleri nedeniyle bireyler kendilerini toplumdan izole etmekte ve iş hayatında düşüş yaşamaktadırlar (16). İşitme kaybı sosyal hayat ve iş hayatının yanı sıra evlilik hayatını da etkilemektedir. Eşlerden birinde işitme kaybı olan evliliklerde

Ölçekler	KUIÖK İyi	KUIÖK Kötü	Kontrol	Test İst.	p
	N=48	N=54	N=102		
BİFÖ	4 ± 0.8 ^{ba}	3.7 ± 0.8 ^b	4.1 ± 0.8 ^a	3.23 ¹	0.042*
KUIÖK	5.5 (5 - 8) ^a	3.5 (0.8 - 4.9) ^b	7 (5.5 - 9.3) ^c	125.787 ²	<0.001**
RİÇÇSÖ Toplam	3.6 (2.9 - 5) ^{ba}	3.4 (1.2 - 6) ^b	3.9 (1.9 - 5.1) ^a	15.751 ²	<0.001**
RİÇÇSÖ Alt Ölçekleri					
Olumsuz Çatışma Çözme	3 (1.2-5)	2.8 (1-6)	2.6 (1-5.2)	0.093 ²	0.955
Olumlu Çatışma Çözme	4.4 (2-6) ^a	3.6 (1.1-6) ^b	4.6 (2.1-6) ^a	21.533 ²	<0.001**
Boyun Eğme	3.8 (2.1-5.8)	3.8 (1.1-6)	4 (1.3-6)	2.012 ²	0.366
Geri Çekilme	3.6 (2-6) ^{ba}	3.3 (1.1-6) ^b	4.3 (1.1-6) ^a	7.644 ²	0.022*

BİFÖ Bilinçli Farkındalık Ölçeği, RİÇÇSÖ Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği, KUIÖK Konuşma, Uzaysal Algı ve İşitme Kalitesi Ölçeğinin Kısa Formu, BİFÖ verileri ort. ± S.S olarak verilmiştir, RİÇÇSÖ ve KUIÖK verileri med(min-maks) olarak verilmiştir, ¹ ANOVA (Tamhane), ² Kruskal Wallis Testi, ^{a-c} aynı harfli gruplar arasında fark yoktur, * p<0.05, ** p<0.001

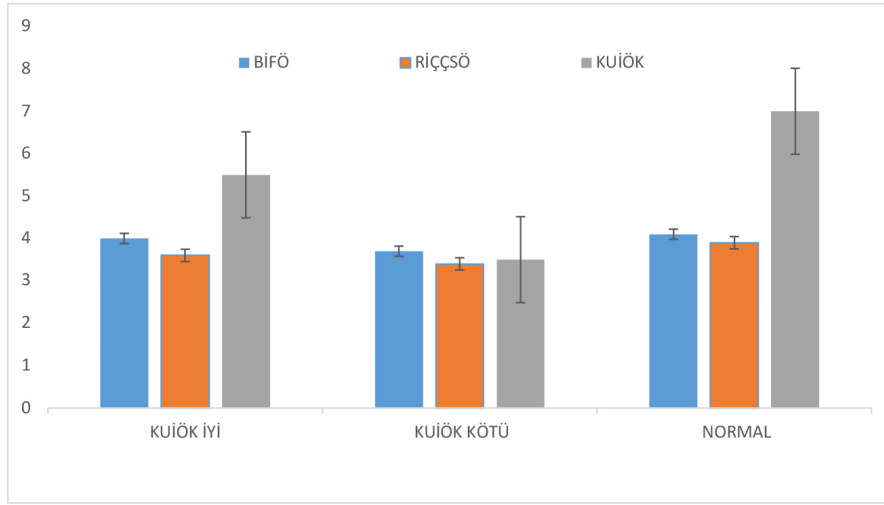
Tablo 5. KUIÖK İyi, KUIÖK Kötü ve kontrol gruplarının BİFÖ, KUIÖK, RİÇÇSÖ toplam ve RİÇÇSÖ alt ölçek skorlarının karşılaştırılması

olumsuz duygular artmakta, yaşam doyumu azalmakta ve evliliğin devamı zorlaşmaktadır (4). Literatürde işitme kaybına sahip evli çiftlerle yapılan araştırmalar evlilik doyumu, yaşam doyumu, iletişim ve evlilik çatışması üzerine yoğunlaşmıştır (7, 17-19) Abedi ve diğ. (2018) yaptıkları çalışmalarında işitme kaybına sahip olan kadınların evlilik doyumu ve çatışma çözümlerini incelemiştir. Bu çalışmanın sonuçları yaşam becerileri eğitiminin işitme kayıplı kadınlarda evlilik doyumunu iyileştirdiğini göstermiştir (17). McIntosh ve Hotel'in (2006) 132 işitme kayıplı çift ile evlilik doyumu ve evlilik çatışması arasındaki ilişkiyi ortaya koyduğu çalışmasının sonuçlarına göre; çatışma stillerinde çelişkili tarz, işbirliği tarzı ve basit tarzı benimseyen işitme kayıplı çiftler evlilikten daha fazla doyum almaktadır (20). Çalışmalar ayrıca işitme kaybı olan çiftlerde boşanma oranlarının 4 kat daha fazla olduğunu; işitme kayıplı-normal işitmeye sahip çiftlerin; karı-koca işitme kaybı olan çiftler ve karı-koca işitme kaybı olmayan çiftlerden daha az evlilik doyumuna sahip olduğunu göstermiştir. Eşlerden birinde işitme kaybı olması durumunda oluşan öfke, stres, kaygı gibi negatif duygulardan eşlerin her ikisinin de etkilendiği tespit edilmiştir (17, 21). Literatürdeki bu

sonuçlar, çalışmamızda işitme kaybına sahip evli bireylerin bilinçli farkındalık düzeyleri ile beraber olumlu çatışma çözme ve geri çekilme RİÇÇSÖ alt ölçek skorlarının işitme kaybına sahip olmayan evli bireylere göre daha düşük olmasının nedenlerini açıklayabilir. Evlilik hayatında eşlerden birinde işitme kaybı geliştikçe bu durum eşlerin iletişimine, ilişkisine, sosyalleşmesine ve duygusal reaksiyonlarına yansımaktadır (4). Çalışmamızda literatürle uyumlu olarak normal işitmeye sahip evli bireylerin bilinçli farkındalık düzeyi, çatışma çözme stilleri ve konuşma, uzaysal algı ve işitme kalitesi düzeyi; işitme kaybına sahip evli bireylerden daha yüksek bulunmuştur. Bulgular, işitme kaybına sahip evli bireylerin evliliklerinde iletişim ve yakın ilişkiler konusunda yaşadıkları sorunları açıklar niteliktedir.

Çalışmamızın diğer bir hipotezi evlilik süresinin işitme kaybı olan ve olmayan bireylerdeki çatışma çözme stilleri ve bilinçli farkındalık düzeyleri üzerindeki etkisinin araştırılmasıydı. Batum D. (2021), evlilikte eşler arası bilinçli farkındalığı incelediği araştırmasında evlilik süresinin kişilerarası bilinçli farkındalık üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığını göstermiştir (22). Siphai T. (2020) 611 evli

Şekil 1. KUIÖK iyi, KUIÖK kötü ve Normal İşiten Bireylerden Oluşturulan Grupların BİFÖ, RİÇÇSÖ ve KUIÖK Skorlarının Karşılaştırılması

BİFÖ Bilinçli Farkındalık Ölçeği, RİÇÇSÖ Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği, KUIÖK Konuşma, Uzaysal Algı ve İşitme Kalitesi Ölçeğinin Kısa Formu

birey üzerinde yaptığı araştırmasında evlilik süresi bilinçli farkındalık düzeyleri üzerinde anlamlı bir fark oluşturmamıştır (23). Çalışmamızda, evlilik süresinin normal işitmeye sahip bireyler için romantik ilişkilerde çatışma çözüm stillerinden boyun eğme ve geri çekilme alt ölçek skorlarında anlamlı bir fark oluşturduğu bulundu ancak işitme kayıplı grupta BİFÖ ve RİÇÇSÖ ölçek skorlarında evlilik süresine göre anlamlı düzeyde fark bulunmadı. Alanyazında normal işitmeye sahip evli bireylerin evliliklerinde çatışma çözüm stili ve evlilik sürelerini inceleyen araştırmalar mevcuttur (24, 25). Igbo ve diğ.. (2015) evlilik süresi ile çatışma çözme stilleri arasında anlamlı bir ilişki bulamazken (24); Güney ve Demirli (2021) uzun süredir evli olan bireylerin çatışma çözüm stillerini inceledikleri çalışmalarında, bizimde sonuçlarımıza benzer olarak, evlilik süresinin artmasıyla çatışma çözme stilleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir (25).

Çalışmamızın son hipotezi ise işitsel algı seviyesinin evliliklerdeki çatışma çözme stilleri ve bilinçli farkındalık düzeyleri üzerindeki etkisini incelemektir. Mevcut işitme kaybının kişide yarattığı bir dizi engeli/engellilik algısının seviyesini ölçmek için tasar-

lanmış KUIÖK ölçeği yalnızca işitme kayıplı bireyler için değil aynı zamanda normal işitmeye sahip bireylerin işitsel algılarının değerlendirilmesi için de kullanıma uygundur (11-13). Çalışmamız katılan tüm bireylerde işitsel algı seviyesinin bilinçli farkındalık ve çatışma çözümü üzerinde pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Hipotez edildiği üzere, işitme kaybı olan evli bireylerin konuşma, uzaysal algı ve işitme kalitesi düzeyleri arttıkça bilinçli farkındalık ve çatışma çözüm stilleri düzeyleri de artmaktadır. Ayrıca işitsel algı seviyelerine göre KUIÖK iyi ve KUIÖK kötü olarak 2 gruba ayırdığımız çalışma grubu ile kontrol grubunun BİFÖ ve RİÇÇSÖ skorlarını karşılaştırdığımızda; KUIÖK kötü olan grubun her iki ölçek skorlarının KUIÖK iyi ve kontrol grubundan anlamlı düzeyde düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar işitsel algı seviyesinin kişilerin bilinçli farkındalık düzeylerini ve çatışma çözme stillerini etkilediğini göstermektedir. Jha ve Singh yaptıkları çalışmalarında eşlerden biri işitme kaybı yaşadığında, ailelerin iletişim zorlukları, sosyal izolasyon, anksiyete gibi duygular yaşadığını ve çiftlerin evlilik uyumunun bozulduğunu göstermiştir (6). Yapılan farklı araştırmalarda işitme

kayıbı yaşayan çiftlerin evliliklerinin devamı veya bitmesinde çatışma çözme stillerinin etkili olduğunu göstermiştir (7,20).

Çalışmamızın sınırlılıkları arasında ilk olarak, katılımcıların eğitim durumlarının ve yaşlarının eşit dağılmaması gelmektedir. Çalışmaya katılan bireylerin genç- orta yaş grubunda yoğunlaşması, normal işitmeye sahip katılımcıların olduğu grupta lisans, yüksek lisans-doktora yapmış olan katılımcıların çokluğu, günümüzde popüler olan bilinçli farkındalığa halihazırda ilgi duymuş olabileceklerini düşündürmüştür. İlerideki çalışmalar toplumun farklı kesimlerindeki her yaş ve eğitim düzeyindeki insanlar arasında bu değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyebilir. Çalışmamızda işitme kaybılı grupta, diğer aile bireylerinde işitme kaybı durumunun sorgulanmaması diğer bir limitasyon olarak gösterilebilir. İşitme kaybılı evli bireylerle yapılacak çalışmalarda katılımcı sayısı artırılarak, eşin ve ailenin diğer bireylerinin işitme kaybı sorgulanarak, işitme kaybı seviyesine, işitme cihazı kullanımına ve işitsel algı düzeylerine yönelik daha kapsamlı değerlendirmelerin yapılması sağlanabilir.

Bilinçli farkındalığın evlilik doyumunu arttırdığı (26-28) ve çatışmaları azalttığı yapılan çalışmalarla bildirilmiştir (15, 29, 30). Ancak çalışmamızın işitme kaybına sahip olan evli bireyler üzerinde bilinçli farkındalık ve çatışma çözme stilleri arasındaki ilişkiyi gösteren ilk çalışma olması, alanyazına katkı sağladığını düşündürmektedir. Sonuçlarımıza göre evli çiftlerden herhangi birinde işitme kaybı bulunması çiftlerin çatışma çözme stillerini ve bilinçli farkındalık düzeylerini olumsuz yönde etkilemektedir. Evliliğin devamı için ailesinde işitme kaybı olan çiftlerin evlilik danışmanlarına daha fazla başvurması önerilebilir. Cihaz kullanımına alışkın olmayan, işitme sorunu yaşadığını kabul lenemeyen çiftlerin evliliklerinde problem yaşama sayısı arttıkça evlilik ve aile psikoterapistlerinin de bu konuya eğilimi artmıştır. Oluşturulan bilinçli farkındalık programlarıyla depresyon, iletişim ve uyum problemleri çözümlenmeye çalışılmaktadır (2, 4). İşitme kaybına sahip olan evli bireyler, işitsel algı seviyelerini yükseltecek çalışmalar yaparak ve bilinçli farkındalık düzeylerini artırarak evliliklerinde çatışmaları azaltabileceklerdir.

Etik Kurul kararı tarih ve sayısı: 28.05.2021, Karar No: 2021-506

Ethics Committee approval date and decision number: 28.05.2021, Decision No: 2021-506

Teşekkür: Çalışmadaki verilerin analizinde katkılarından dolayı e-istatistik'e ve Dr. Öğr. Üyesi Naci Murat'a teşekkür ederiz.

Received/Geliş Tarihi: 19.05.2022

Accepted/Kabul Tarihi: 16.03.2023

Kaynaklar

- 1- Kalkan, E., & Aydoğan, D. (2019). Evlilik ilişkisi kalitesini benlik açısından değerlendirme: benliğin farklılaşması ve ilişkisel özgünlük. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1), 174-189.
- 2- Jamo, M. S. (2019). Factors Behind Ruined Communication in Contemporary Marriages. *New Media and Mass Communication. Int J Mech Eng Educ*, 81, 31-35.
- 3- Bhuvanewari, M., & Immanuel, S. (2013). Psychological Issues Among Hearing Impaired Adolescents. *Education Sciences & Psychology*, 24(2).
- 4- Govender, N. G., Maistry, N., Soomar, N., & Paken, J. (2014). Hearing loss within a marriage: perceptions of the spouse with normal hearing. *S Afr Fam Pract*, 56(1), 50-56.
- 5- Acar, B., Yurekli, M. F., Babademez, M. A., Karabulut, H., & Karasen, R. M. (2011). Effects of hearing aids on cognitive functions and depressive signs in elderly people. *Arch Gerontol Geriatr*, 52(3), 250-252.
- 6- Jha, V. K., & Singh, R. Impact of Hearing Impairment on Marital Adjustment In Elderly Couples.(2021). *Int. J. Life Sci. Pharma Res*, 11(1), 268-272.
- 7- Yorgason, J. B., Piercy, F. P., & Piercy, S. K. (2010). Couple challenges when one spouse acquires hearing impairment in later life: recommendations from a focus group of marriage and family therapists. *J Fem Fam Ther*, 21(3), 180-196.
- 8- Deniz, M., & Erus, S. (2021). Evlilikte Mutlu Olmanın Yolu: Bilinçli Farkındalık. *Kaknüs Yayınları*. İstanbul. Syf 28-32.
- 9- Aktepe, İ., & Tolan, Ö. (2020). Bilinçli farkındalık: güncel bir gözden geçirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12(4), 534-561.
- 10- Özyeşil, Z., Arslan, C., Kesici, Ş., & Deniz, M. E. (2011). Bilinçli farkındalık ölçeği'ni Türkçeye uyarlama çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 36(160).
- 11- Gatehouse, S., & Noble, W. (2004). The speech, spatial and qualities of hearing scale (SSQ). *Int J Audiol*, 43(2), 85-99.
- 12- Kılıç, N. (2017). Konuşma, uzaysal algı ve işitme kalitesi (KUİK) ölçeğinin Türkçeye uyarlanıp, normalizasyonunun yapılarak; normal işiten ve sensörinöral işitme kaybılı yetişkin bireylerde incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- 13- Çildir, B., Tokgoz-Yilmaz, S., & Sennaroğlu, G. (2021). Spatial Hearing Questionnaire: Psychometric Properties of Turkish Version and Correla-

- tions with Hearing Skills. *Archives of Acoustics*, 46 (2), 249-258.
- 14- Brown, K. W., & Ryan, R. M. (2003). The benefits of being present: mindfulness and its role in psychological well-being. *J Pers Soc Psychol*, 84(4), 822.
- 15- Özen, A., Salman-Engin, S., & Sakallı-Uğurlu, N. (2016). Romantik ilişkilerde çatışma çözüm stilleri ölçeği: Geçerlik güvenirlik çalışması. *Nesne Dergisi*, 19(7), 1-19.
- 16- Erdoğan, A. A. (2016). Yaşlılık döneminde işitme kaybı ve işitme kaybına yaklaşımlar. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 10(1), 25-33.
- 17- Abedi, A., Rostami, M., Abedi, S., Sudmand, N., & Movallali, G. (2018). Marital satisfaction in deaf couples: a review study. *Auditory and Vestibular Research*, 27(4), 179-184.
- 18- Lehane, C. M., Dammeyer, J., Hovaldt, H. B., & Elsass, P. (2017). Sexuality and well-being among couples living with acquired deafblindness. *Sexuality and Disability*, 35(2), 135-146.
- 19- Lehane, C. M., Wittich, W., & Dammeyer, J. (2016). Couples' experience of sensory loss: A research and rehabilitation imperative. *Hear J*, 69(8), 34-36.
- 20- McIntosh, A., & Hotel, W. B. M. (2006). Marital satisfaction and conflict styles in deaf-hearing couples: a comparison. Paper presented at the Proceeding of the 5th Annual Hawaii International Conference on Social Sciences.p.4-8.
- 21- Johnston-McCabe, P., Levi-Minzi, M., Van Hasselt, V. B., & Vanderbeek, A. (2011). Domestic violence and social support in a clinical sample of deaf and hard of hearing women. *J Fam Violence*, 26(1), 63-69.
- 22- Batum, D. (2020). Evlilikte kişilerarası bilinçli farkındalığın yordayıcıları olarak kişilik özellikleri ve öz anlayışın incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- 23- Sipahi, T. (2020). Kişilerarası bilinçli farkındalık ve ilişkisel otantiklik ile evlilik yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- 24- Igbo, H. I., Grace, A. R., & Christiana, E. O. (2015). Relationship between duration of marriage, personality trait, gender and conflict resolution strategies of spouses. *Procedia Soc Behav Sci*, 190, 490-496.
- 25- Güney, Z., & Demirli, C. (2021). Uzun Süredir Evli Olan Bireylerin Çatışma Çözüm Stilleri ile Empatik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 4(2), 245-265.
- 26- Burpee, L. C., & Langer, E. J. (2005). Mindfulness and marital satisfaction. *J Adult Dev*, 12(1), 43-51.
- 27- Erus, S. M., & Deniz, M. E. (2020). The mediating role of emotional intelligence and marital adjustment in the relationship between mindfulness in marriage and subjective well-being. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 10(2), 317-354.
- 28- Deniz, M. E., Erus, S. M., & Batum, D. (2020). Examining Marital Satisfaction in terms of Interpersonal Mindfulness and Perceived Problem Solving Skills in Marriage. *International Online Journal of Educational Sciences*, 12(2). DOI:<https://doi.org/10.15345/iojes.2020.02.005>
- 29- Parlar, H., & Akgün, Ş. (2018). Evlilikte bilinçli farkındalık, evlilik doyumu ve problem çözme becerileri ilişkilerinin incelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 1(1), 11-21.
- 30- Çakmak Tolun, Ö. (2015). Evlilik uyumunun kişilik özellikleri, ilişkiye dair inançlar ve çatışma çözüm stilleri bağlamında yordanması (Diyarbakır ili örneği). Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.